

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CONSTRUCTION AND ARCHITECTURE

БАКАЛАВР
(освітній ступінь / educational level)

Кафедра / Chair **Філософії**

«Затверджую/ Approve»

Голова НМР факультету / 41717

Faculty Chairman of SMC

Алірза МАМЕДОВ

« 1 » липня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
WORKING PROGRAM OF THE EDUCATIONAL COMPONENT

ЕТИКА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

(шифр на назва освітньої компоненти / code and name of the educational component)

Шифр/ code	назва спеціальності, освітньої програми / name of specialty, educational program
281	«Публічне управління та адміністрування»
	ОПП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»

Мова викладання/ Teaching language: Українська

Розробник / Developer:

Турчин М. Я., к. філос. н., доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

The work program was approved at the meeting of the chair

Протокол/ Protocol №15 від / of «26» червня 2024 р.

Завідувач кафедри / Head of Chair

(підпис)

/Іван ЧОРНОМОРДЕНКО/

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності /

Considered at the meeting of the scientific-methodical commission of the specialty

Протокол/ Protocol № 4 від / of «01» липня 2024 р.

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Шифр	Назва спеціальності, освітньої програми/ name of specialty, educational program	Форма здобуття ВО / Form of study: денна / full-time										Форма контролю	Семестр	Погодження заступником декана факультету	
		Кількість кредитів ECTS/ECTS	Кількість годин / Number of hours						Кількість індивідуальних робіт / Number of individual tasks						
			Всього	Аудиторних / Auditory			Самостійна робота	КП	КР	РГР	Конт.роб				
				Разом	у тому числі / including:										
					лекції	лаборатор									практичні
281	«Публічне управління та адміністрування» ОПП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»	3,0	90	30	14		16	60					3	7	

Ши фр / Cod e	Назва спеціальності, освітньої програми/ name of specialty, educational program	Форма здобуття ВО / Form of study: заочна / part-time										Форма контролю	Семестр	Погодження заступником декана факультету	
		Кількість кредитів ECTS	Кількість годин / Number of hours						Кількість індивідуальних робіт / Number of individual tasks						
			Всього	Аудиторних / Auditory			Самостійна робота	КП	КР	РГР	Конт.роб				
				Разом	у тому числі / including:										
					лекції	лаборатор									практичні
281	«Публічне управління та адміністрування» ОПП «Державне управління у сфері містобудівної діяльності»	3,0	90	30	14		16	60					3	7	

Анотація. Мета та завдання освітньої компоненти
Abstract. The purpose and tasks of the educational component

Метою дисципліни є формування морально-ціннісної культури особистості і надання майбутньому фахівцю в галузі публічного управління відповідних знань і навичок щодо інтерпретації та вирішення етико-деонтологічних ситуацій в майбутній професійній діяльності.

Курс знайомить здобувачів освіти з етико-філософською проблематикою й сприяє засвоєнню понятійно-категоріального апарату, моральних цінностей та принципів, основних концепцій та моделей етики публічного управління.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Етика публічного управління» є навчити студентів ефективним формам побудови правильних міркувань; здатності приймати рішення та робити правильні висновки з наявних і підтверджених знань; сформуванню знань про теоретичні засади етики управління; засвоїти основні принципи етики публічного управління та деонтології; засвоїти моделі взаємовідносин з колегами та іншими особами; ознайомити зі способами вирішення проблемних ситуацій та шляхами уникнення деонтологічних помилок в професійній діяльності управління.

Результати навчання: формування культури мислення, спілкування та управління на засадах гуманізму та загальнолюдських цінностей за умов оволодіння базовим набором загальних та спеціальних компетентностей, теоретико-методологічними знаннями з дисципліни та практичними вміннями і навичками.

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику занять, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань.

Пререквізити / Prerequisites: «Історія філософії та філософської думки», «Філософія управління».

Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни / Link to the page of the electronic educational and methodological complex of the discipline: <https://org2.knuba.edu.ua/enrol/index.php?id=1803>

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти / Competencies of students of the educational program, which are formed as a result of assimilation of the educational component

Код/ Code	Зміст компетентності / Content of competence
Інтегральна компетентність / Integral competence	
	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності / General competences	
ЗК02	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК03	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК08	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Фахові компетентності / Professional competences	
ФК02	Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.
ФК03	Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти / Program results of students of the educational program, formed as a result of assimilation of the educational

Код/ Code	Програмні результати / Program results
Програмні результати навчання / Program results of study	
ПРН01	Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
ПРН05	Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.
ПРН11	Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції.
ПРН14	Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

**Зміст курсу / Course content:
Змістовий модуль 1 / Content module 1
Теоретичні засади етики**

Лекція 1 / Lectur 1. Етика як теорія моралі.

Етика як практична філософія і теорія моралі. Генеза, сутність, специфіка етики. Предмет етики, його проблемність. Особливості термінології: етика, мораль, моральність. Концепції моралі. Сутність моралі. Структура моралі. Атрибути моралі: імперативність, нормативність, оцінювальність. Способи обґрунтування моралі. Функції моралі як вияв її властивостей: регулятивна, світоглядна, пізнавальна, виховна. Актуальні завдання етики. Методологічні підходи в етичному дослідженні.

Лекція 2 / Lectur 2. Моральні основи людської життєдіяльності.

Внутрішні та зовнішні регулятиви поведінки людей. Мораль і право. Корпоративна мораль. Поняття психіки. Її структура. Психіка і свідомість:

співвідношення понять. Індивідуальна, групова і суспільна мораль. Суспільна мораль та ідеологія. Основні моральні чинники, які впливають на поведінку суб'єктів. Морально-психологічна атмосфера та клімат у колективі.

Лекція 3 / Lectur 3. Структура етичного знання.

Етика в системі гуманітарного знання. Напрями етичних учень. Структура етичного знання: дескриптивна етика, теоретична етика, нормативна етика. Прикладна та професійна етики. Моральні аспекти професійності. Професійна етика як відображення рівня соціалізації особи.

Практичне заняття 1 / Practical lesson 1.

Етика як теорія моралі.

Практичне заняття 2 / Practical lesson 2.

Моральні основи людської життєдіяльності.

Практичне заняття 3 / Practical lesson 3.

Структура етичного знання.

Змістовий модуль 2 / Content module 2

Етика публічного управління. Етос управління.

Лекція 4 / Lectur 4. Людина в системі суспільних відносин.

Поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Соціум як середовище людського буття. Співвідношення понять «суспільне» і «соціальне». Діяльність – спосіб існування людини і суспільства. Співвідношення понять «діяльність», «практика», «праця». Діяльність – суспільні відносини – спілкування. Колективний характер людського існування. Великі і малі групи. Особливості поведінки людей у цих групах. Біологічні і соціальні риси індивіда. Характер взаємозв'язку біологічного і соціального у людині.

Лекція 5 / Lectur 5. Управління як процес відносин між суб'єктами.

Що таке «управління»? Його методологічні засади. Об'єктивне і суб'єктивне в управлінні. Поняття «суб'єкт» та «об'єкт» управління. Синергетика – наука про самоуправляючі системи. Співвідношення понять «управління», «керування», «менеджмент», «логістика». Основні компоненти управління (знання, діяльність, досвід, мистецтво). Етапи управління (його механізм). Базові принципи управління. Основні моделі управління (американська, японська, європейська). Ефективність і неефективність управління.

Лекція 6 / Lectur 6. Етика публічного управління як прикладне вчення.

Етика публічного управління: предмет і завдання. Етичні норми, принципи та цінності публічного управління. Основні рівні управління та моделі соціально-моральної взаємодії. Етика взаємовідносин в системах «керівник–керівник», «керівник–підлеглий» «підлеглий–підлеглий», «управлінець–громадяни». Етичні принципи міжособистісного спілкування: повага, довіра, емпатія, толерантність, справедливість та ін. Ключові патерни управлінської діяльності: обов'язок та відповідальність.

Лекція 7 / Lectur 7. Історія та особливості розвитку етики публічного управління.

Етос управління.

Історія виникнення та становлення етики Стародавнього Сходу: моральні принципи управління в Ст. Індії та Ст. Китаї. Антична етика: проблеми управління у Ст. Греції. Релігійно-моральні регулятори управління у добу Середньовіччя. Гуманістична мораль і самоідентичність людини епохи Відродження. Наука, соціальна мораль та управління в епоху Нового Часу. Етика представників німецької класичної філософії: можливості і межі управління соціумом. Стан і проблеми етики управління XIX – XX століть. Розвиток та становлення сучасної етики публічного управління. Професійний обов'язок державного службовця. Нормативні принципи поведінки управлінця. Основні вимоги до сучасного управлінця. Міжнародні та вітчизняні нормативно-правові документи в етиці управління.

Практичне заняття 4 / Practical lesson 4.

Людина в системі суспільних відносин.

Практичне заняття 5 / Practical lesson 5.

Управління як процес відносин між суб'єктами.

Практичне заняття 6 / Practical lesson 6.

Етика публічного управління як прикладне вчення.

Практичне заняття 7 / Practical lesson 7.

Історія та особливості розвитку етики публічного управління.

Практичне заняття 8 / Practical lesson 8.

Сучасний стан етики публічного управління. Етос управлінця.

Індивідуальне завдання / Individual task

Індивідуальне завдання є формою творчої, самостійної роботи студента, що здійснюється у вигляді написання реферату. Обсяг реферату: 10–12 сторінок, формат A4, шрифт Times New Roman 14, інтервал 1,5. Структура роботи: титульна сторінка, план, вступ, основна частина, висновки, список літератури.

Тематика індивідуальних завдань / Subjects of individual task

1. Норми і принципи професійної етики.
2. Теоретичні засади етики публічного управління.
3. Моральні цінності публічного управління.
4. Сучасний стан етики державного управління: реалії, недоліки, перспективи.
5. Ділова комунікація службовця: основні засоби та маркери.
6. Етичний кодекс державного службовця.
7. Етикет публічного службовця.
8. Імідж державного службовця.
9. Вітчизняні нормативно-правові документи в етиці державного управління.
10. Правила етичної поведінки державних службовців: відповідальність за порушення.
11. Міжнародний етикет у публічному управлінні.
12. Європейський досвід регулювання діяльності державного службовця.

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів / Distribution of hours of independent work of applicants

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу мінімальний обсяг годин самостійної роботи:

1. На підготовку до лекцій – 3 години СРС
2. На підготовку до практичних занять – 5 годин СРС
3. На виконання індивідуальної роботи – 8 годин СРС
4. На підготовку до заліку – 9 годин СРС

Загальний обсяг – 25 годин СРС (що не перевищує обсягу годин, передбаченого навчальних планом – 60 годин СРС).

Методи контролю та оцінювання знань / Methods of control and evaluation of knowledge

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності / Academic Integrity Policy

Тексти індивідуальних робіт можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування / Attendance Policy

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю / Control methods

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опанування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність,

обґрунтованість, правильність;

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачі можуть зробити його у вигляді реферату. Обсяг реферату – до 15 сторінок тексту, формату А4 (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проєкту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни
Distribution of points for the discipline

Поточне оцінювання / Current assessment			Підсумковий контроль / Test	Сума балів / Total points
Змістові модулі / Content modules		Інд. робота / Ind. task		
1	2			
30	40	30	залік	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи /
Scale of assessment of individual task

Оцінка за національною шкалою / Evaluation on a national scale	Кількість Балів / Number points	Критерії / Criteria
Відмінно / perfectly	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 5 років), дотримання норм доброчесності) excellent performance (disclosure of the topic, references and citation of modern scientific sources (not older than 5 years), compliance with norms of integrity)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 5 років), дотримання норм доброчесності) excellent performance with a small number of performance errors (disclosure of the topic, references and citations of modern scientific sources (most of which are not older than 5 years), compliance with standards of integrity)
Добре / fine	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах мети, предмету та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 5 років), дотримання норм доброчесності) performance above the average level with a few errors (disclosure of the topic within the scope of the object and work tasks, references and citations of modern scientific sources (among which there are some that are no older than 5 years old), compliance with the norms of integrity)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах мети, предмету та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності) performance with a certain number of errors (disclosure of the topic within the scope of the object and tasks of the work, the presence of references and citations of scientific sources, compliance with the norms of integrity)
Задовільно / satisfactorily	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах мети, предмету роботи, наявність концептуального апарату роботи,

		присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності) the performance of the work satisfies the minimum error criteria (disclosure of the topic mainly within the scope of the work, the presence of a conceptual apparatus of the work, the presence of at least 5 references and citations of scientific sources, compliance with the norms of integrity)
--	--	--

Шкала оцінювання / Rating scale

Сума балів за всі види навчальної діяльності/ The sum of points for all types of educational activities	Оцінка ECTS / ECTS assessment
90 – 100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
<u>0-34</u>	F

Умови допуску до підсумкового контролю / Conditions of admission to the final test

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення дисципліни

Methodological support of discipline

Підручники / Textbooks:

1. Василевська Т. Е. Етика в публічній службі: Підручник. – К.: НАДУ, 2018. – 256 с.
2. Вайнберг С. Пояснюючи світ. Історія сучасної науки / пер. з англ. Лебеденка Я. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019. – 351 с.
3. Гайденок П. Історія новоєвропейської філософії у зв'язку з наукою / Вид.: Центр гуманітарних ініціатив; Університетська книга, Серія: Humanitas, 2012. – 456 с.
4. Етика державного управління: підручник / Т. Е. Василевська, В. О. Саламатов, Г. Б. Марушевський; за заг. ред. Т. Е. Василевської. – К.: НАДУ, 2015. – 204 с.
5. Тофтул М. Г. Етика: Підручник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 448 с.
6. Хаєта Г. Л. Корпоративна культура / Г. Л. Хаєта. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 423 с.
7. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. – К.: Лібра, 2003. – 424 с.

Навчальні посібники/ Teaching aids:

8. Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д. та ін. Прикладна етика. Навч. посіб. / За наук. ред. Панченко В. І. – К.: Центр учбової літератури, 2012 р. – 392 с.
9. Вознюк Н. Етика: Навчальний посібник. – К., 2019. – 300 с.
10. Етика та естетика [Текст]: навчальний посібник / ред. В. Л. Петрушенко. – Львів : Новий Світ-2000, 2019. – 304 с.
11. Ломачинська І. М. Основи корпоративної культури: навч. посіб. / І. М. Ломачинська, О. Д. Рихліцька, Н. В. Барна. – К.: Університет “Україна”, 2011. – 281 с.
12. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій: навч. посіб. 3-е вид. – К., Либідь, 2001. – 386 с.
13. Малахов В. А. Етика спілкування: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Либідь, 2006. – 386 с.
14. Мовчан В. С. Історія і теорія етики. Курс лекцій: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів – Львів, 2005. – 448 с.
15. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Кондор, 2008. – 354 с.
16. Професійна етика державного службовця: мультимедійний навч. посіб. – К.: НАВС. https://arm.naiu.kiev.ua/books/profesiina_etyka/info/lec_peps.html
17. Професійна та корпоративна етика: навч. посіб. / за ред. В. І. Панченко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – 386 с.
18. Сагайдак О. П. Дипломатичний протокол та етикет: Навч. посіб. / О. П. Сагайдак. – К.: Знання, 2005. – 259 с.
19. Теоретичні проблеми сучасної етики: навч. посібн. для студ. ВНЗ / [Т. Г. Аболіна, І. В. Васильєва, А. М. Єрмоленко та ін.]. – 2-ге вид. переробл. та доповн. – К.: ВД «Авіцена», 2013. – 344 с.

20. Філософія науки, техніки, архітектури: навчальний посібник / В. А. Рижко, І.В. Чорноморденко та ін. – Київ: КНУБА, 2018. – 200 с.
21. Чмут Т.К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2007. – 336 с.

Конспекти лекцій / Lecture notes:

22. Жавнерчик О. В. Етика державного управління: конспект лекцій. – Одеса: ОДЕКУ, 2017. – 94 с.

Методичні роботи / Methodical works:

23. Василевська Т. Е., Саламатов В. О. Етика державного службовця як засіб запобігання та протидії корупції: навч.-метод. матеріали. – К. : НАДУ, 2011. – 72 с.
24. Корпоративна культура: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Т.І. Євтухової, Ю. В. Легенька. – К.: ДП «Укртехінформ», 2013. – 185 с.
25. Петрова Г. М. Деонтологічні засади службової діяльності: службовий етикет правоохоронця (поліцейського) [Текст]: пам'ятка / Петрова Г. М. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 89-92.

Додаткові джерела / Additional sources:

26. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / Пер. з англ. О.Буценка. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. – 280 с.
27. Горбенко Н. В. Корпоративна культура сучасного університету: підходи до визначення сутності. Грані : науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах / гол. ред. С. А.Квітка. Дн.: ПП «Тремпольцев», 2014. Вип. 8 (112). С. 47– 52.
28. Декларація принципів толерантності: резолюція 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листоп. 1995 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
29. Енаф М. Ціна істини: дар, гроші, філософія. / Пер. з фр. Олексія Панича. – К.: Дух і літера, 2019. – 512 с.
30. Про затвердження загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Офіц. вісн. України від 27 верес. 2016 р. №74.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>
31. Про державну службу: Закон України від 22 січ. 2016 р. Відом. Верхов. Ради України. №4.
32. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. No 1700-VII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
33. Рекомендація No R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 року). URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf.
34. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління: Моногр. – Тернопіль: Астон, 2007. – 398 с.
35. Філософія науки, техніки, архітектури в гуманістичному вимірі: Монографія.

– К.: 7БЦ, 2021. – 198 с.

Інформаційні ресурси / Information resources:

- 36. [http: //library.knuba.edu.ua](http://library.knuba.edu.ua)
- 37. [http: //www.filosofia.org.ua](http://www.filosofia.org.ua)
- 38. [http: //www.philsci.univ.kiev.ua](http://www.philsci.univ.kiev.ua)
- 39. [http: //www.utm.edu/research/iep/](http://www.utm.edu/research/iep/)
- 40. [http: // http://ulit.inf.ua/](http://http://ulit.inf.ua/)
- 41. [https: //www.filosof.com.ua](https://www.filosof.com.ua)